

1. Маклюэн Г.М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / Г.М. Маклюэн // Пер. с англ. В. Николаева; Закл. Ст. М. Вавилова. 2-е изд. М.: «Гиперборей», «Кучково поле», 2007. 464 с.
2. Андерсон А. Ворота в глобальную экономику: монограф. / А. Андерсон, Д. Андерсон // Пер. с англ. Под ред. В.М. Сергеева. М.: ФАЗИС, 2001.
3. Музиченко Г.В. Вплив глобалізаційних процесів на зміст державної політики сучасних країн пострадянського простору / Г.В. Музиченко // Вісн. СевНТУ. Сер. «Політологія». Вип. № 123. Севастополь, 2011. С. 263-266.
4. Пучков М.В. Режим доступу: www.km.ru/referats/334697-globalizatsiya-i-identichnst-v-arhitekture-sovremennykh-gorodov

КРАВЧЕНКО Оксана Іванівна,
провідний фахівець кафедри філософії ГМІ НАУ

МІСТО В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

У минулому міста були самодостатніми одиницями, які виділялися на тлі сільських територій, серед яких вони були розташовані. Прикладом є грецький «поліс», що охоплює місто і прилеглу до нього територію. Саме «поліси» уособлюють давньогрецький ідеал організації соціального простору в Античності. Важливим елементом життєдіяльності такого суспільства була система доріг, яка пов'язувала між собою поселення. Але подорожі були особливою справою, якою займалися купці, солдати, переселенці та інші особи, яким потрібно було переміщатися на значні відстані.

Така модель розбудови соціального простору історично виправдала себе, про що свідчать сучасні мегаполіси. А тому, на наш погляд, місто стало важливою складовою глобалізаційних процесів. Відповідно, феномен міста може бути предметом антропологічних, соціокультурних, історико-культурних, а загалом, філософських досліджень.

На початку ХХІ ст. процес глобалізації зробив серйозний вплив на міста, сприяючи розвитку зв'язку між містом по горизонталі, через національні кордони, зробивши їх більш взаємозалежними [1, с. 28]. Процес глобалізації має вплив на якість життя в місті.

Останнім часом зазнали змін жителі міста і міське середовище. На сучасному етапі міста це міста, в яких контролюється глобальна економіка, важливими з індикаторів процесу глобалізації є інформаційні технології, зокрема Інтернет. Комунікативний міський простір охоплений глобальною мережею. З появою останньої прискорюються інформаційні потоки. Але в цьому й небезпека, що породжує девіантну поведінку, маргіналізацію населення міста.

Культура міста це культура великих і середніх несільськогосподарських поселень, великих індустріальних і адміністративних центрів. Культурний простір міста організовано зовсім інакше, ніж на селі, широкі можливості вибору закладів дозвілля, побуту і культури (парки культури і відпочинку, атракціони, хімчистки та пральні, кафе і ресторани, театри і музеї, бібліотеки, галереї, танцювальні зали тощо); наявність величезного числа незнайомих людей (анонімність соціальних відносин), завдяки чому індивід відчуває себе більш вільним і розкутим і в той же час отримує можливість створювати або вибрати

коло спілкування за інтересами. Відмінною особливістю міської культури виступає самотність у натовпі, можливість довго ні з ким не спілкуватись, заміна особистих контактів телефонними дзвінками. Глобалізаційні процеси в місті спричинили розвиток швидкого темпу міського життя на відміну від сільського. Характерна риса міського життя і міської культури транспортна втома, яка виникає внаслідок щоденних переїздів на великі відстані в тісному громадському транспорті.

Село відрізняється від міста меншим ступенем соціокультурного розвитку, відставанням рівня добробуту людей, їхнього побуту, що позначається на способі життя населення. Глобалізація сприяє тому, що відбувається взаємопроникнення села і міста, а саме:

- використання сільської місцевості для відпочинку городян;
- підключення жителів міста до сільськогосподарської праці на власних земельних ділянках, дачах;
- перенесення з міста багатьох навчальних закладів;
- перенесення за територію міста торговельних та логістичних центрів; офісів;
- подальша урбанізація.

Основною причиною міграції сільського населення в місто служить незадоволеність якістю культурного життя на селі.

Породженням сучасних глобалізаційних процесів є мегаполіси. А Андерсон справедливо відмітив, що світ сьогодні являє собою багаторівневу мережеву систему, верхній шар якої це мережа глобальних мегаполісів [2, с. 235]. Дослідник зазначає, що вони виступають своєрідними «воротами у глобальний світ», поєднуючи на компактній території виконання функцій потужних вузлів та центрів, забезпечуючи доступ до глобальної економіки не тільки собі, а й територіям, що перебувають у сфері їхнього економічного та політичного впливу. Тому наявність у певній країні мегаполісів власних «ворот» у глобальний світ розглядається як можливість для національних, політичних, економічних, науково-освітніх і культурних еліт увійти до вузького клубу осіб, які беруть участь у прийнятті ключових рішень у кожній із сфер на глобальному рівні.

При цьому дослідники підкреслюють, що мегаполіси відіграють провідну роль практично у всіх сферах глобалізаційних процесів, перетворюючись на «транснаціональні простори». Так Г.В. Музиченко пише, що якщо у політичній сфері глобалізація означає розмивання суверенітету національної держави в результаті дій транснаціональних акторів і створення ними організаційних мереж, в економіці настання денационалізованого, дезорганізованого капіталізму, ключовими елементами якого є транснаціональні корпорації, які виходять з під

національно-державного контролю, і спекуляції на транснаціональних фінансових потоках, то у культурі глобалізація означає глокалізацію, тобто взаємопроникнення локальних культур у транснаціональні простори, якими сьогодні є західні мегаполіси Лондон, Нью-Йорк, Берлін, тощо [3, с. 264]. Це нові форми урбаністичних процесів. Міста стають головним місцем для культурного обміну і джерелом насильства. Глобалізація спричиняє взаємопроникнення етичних і національних культур та їхніх складових мови, звичаїв, традицій, вірувань тощо.

XXI ст. – це час міст. Більше половини населення Землі мешкає на урбанізованих територіях. В майбутньому ця частка буде тільки зростати за рахунок тривалої урбанізації країн, що розвиваються. Міська матеріальна культура, що зазнає трансформації у великих урбанізованих утвореннях нині демонструє суперечливі тенденції. З одного боку, міста продовжують залишатися вміщом колективного досвіду просторової діяльності і національного художнього, культурного колориту нації. З іншого боку саме сучасні швидкозрослі міста стали основою знищення унікальності національної художньої культури втіленої в архітектурі і міському дизайні [4].

Якщо місто перетинає певний рубіж зростання (територіального, політичного, досягає рубежу за численністю жителів), воно стає претендентом на статус «глобального» міста, що бере участь в потоках і процесах більш високого порядку, ніж регіональні. На жаль для глобальних міст історична забудова виступає перешкодою для розвитку, і багато історичних кварталів знищуються разом з національним колоритом, що «населяє» їх. Місто стає центром втілення типових проектів і так званих об'єктів «інтернаціонального стилю» в архітектурі і основних комплексів (торгівельно-розважальних об'єктів, адміністративно-ділових споруд, житлових комплексів). Але згодом стає зрозуміло, що інтернаціональна архітектура, очищена від культурної символіки, не завжди в змозі зробити те, до чого прагне ідеальна модель міста, а саме створити комфортне середовище для проживання городян.

Сучасне місто саме по собі є цінністю, і його простір основна цінність, непомітний, але впливовий інструмент виховання культурної свідомості людини. Міський простір став існувати в глобальному середовищі, де відстань до іншого континенту може бути ближче, ніж до сусіднього району, що «стоїть» в пробках.

Місто, що зберігає риси своєї культурної ідентичності і поєднує їх з передовими технологіями організації життя, має найбільші шанси стати привабливим місцем для життя людини.

Література: